

ŠKOLA V DIGITÁLNO M VEKU – REZIDENT ALEBO NÁVŠTEVNÍK?

SCHOOL IN DIGITAL AGE – A RESIDENT OR AN IMMIGRANT?

Porubský Štefan

Klíčová slova: premeny školy, bázické inovácie, digitálny vek, pedagogika ako transdisciplinárna veda, nová profesionalita učiteľa

Key words: school changes, basic innovation, digital age, pedagogy as transdisciplinary science, new professionalism of the teacher

Cieľom príspevku je pokus o vymedzenie tých výziev, ktoré pre inštitúciu školy, pedagogické vedy a profesionalitu učiteľa prináša tzv. digitálny vek.

Škola ako inštitúcia čelila od svojho vzniku rozmanitým historickým výzvam, ktoré súviseli so spoločenskými a technologickými zmenami, ktoré na ňu kládli nové požiadavky. V súčasnosti sú to hlavne požiadavky, ktoré vyplývajú z dynamiky rozvoja a spoločenského uplatnenia digitálnych technológií a umelej inteligencie. Tieto môžu nastoliť úplne novú paradigmu školy, ale môžu byť aj príčinou jej inštitucionálneho zániku. Dôsledný scientizmus, ktorý v princípe jednoznačne identifikuje príčiny a následky sociálnych dejov, neposkytuje dostatočné metodologické východisko pre riešenie nastoleného problému. Preto volíme systémovú paradigmu, ktorá sa uchyluje skôr k tzv. stochastickému pohľadu, kde sa už nedá jednoznačne identifikovať závislosť jednotlivých prvkov systému a procesy tu prebiehajúce majú výrazne pravdepodobnostný charakter. Systém (spoločnosť) má zároveň vlastnosti a správanie, ktoré sa líši od vlastností a správania jeho prvkov. Pri takomto pohľade na školu vychádzame z toho, že ako každý iný systém, je aj tento závislý na svojom okolí a zároveň svoje okolie do určitej miery determinuje. To, že tieto procesy vzájomného ovplyvňovania majú pravdepodobnostný charakter, ešte neznamená že jeho systémové prvky strácajú svoju funkčnosť, len im nie je možné rozumieť bez ich vnímania v širších súvislostiach. Preto pri posudzovaní školy v digitálnom veku nevyhnutne potrebujeme metodologický nástroj, pomocou ktorého je možné takéto systémové vnímanie. Ako vhodný sa javí prístup, ktorý vychádza z cyklického charakteru vývoja, založenom na určitom systémovom opakovaní sa typových historických udalostí, kde kľúčovú úlohu v ich striedaní zohrávajú tzv. bázické inovácie. Digitálne technológie a technológie využívajúce umelú inteligenciu predstavujú také bázické inovácie, ktorých uplatnenie v škole vytvára podmienky pre príchod úplne novej školskej a vzdelávacej paradigmy. Otázka je, či súčasná škola ako spoločenská inštitúcia a pedagogické vedy ako

východisko jeho funkčnej podstaty, dokážu na seba naviazať nové prvky spoločenského systému vytvoreného digitálnym vekom a či ich zároveň dokážu determinovať? Ak nie, je alternatívou ďalšieho spoločenského vývoja zánik školy ako inštitúcie?

Abstract: The institution of school in digital age faces the historical challenges based on digital technologies and artificial intelligence. These challenges could give to school many new possibilities to change its paradigm, but they could possibly make this institution extinct. The question is if the contemporary school is ready for these dramatical change of its paradigm?

Literatúra/References:

- Prensky, M. (2009) H. Sapiens Digital: From Digital Immigrants and Digital Natives to Digital Wisdom. In: *Innovate: Journal of Online Education*, 5/3-1-2009. Dostupné na: <https://nsuworks.nova.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1020&context=innovate>.
- Porubský, Š. (2012). *Škola v súčasnom svete – skrytý obraz budúcnosti*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta UMB.
- Tapscott, D. (2009) *Grown up digital. How the net generation is changing your world*. New York: The McGraw-Hill.